

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทนำ

กรณีศึกษา มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร

Guidelines for Developing Cultural Tourism Site: Case Study Museum of Siam, Bangkok Thailand.

พิทักษ์ ศิริวงศ์¹ ธนัษพร ไหมจันทร์² และ สุกฤตา ยूरศักดิ์¹

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม จำนวน 25 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์ และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงพิพิธภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ การท่องเที่ยว และ ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว แต่ควรปรับปรุงด้านอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการพัฒนาสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของมิวเซียมสยามดังนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนาความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อทำให้พิพิธภัณฑ์มิวเซียมสยามเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาต่อไป
คำสำคัญ: แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มิวเซียมสยาม

Abstract

This study focus on guidelines for developing cultural tourism site: case study of museum of Siam, Bangkok Thailand. 25 participants were divided into three groups. 1) Visitors 2) museum officers and 3) members of the local community. Data was obtained by in-depth interviews and non-participation observation. The results of the analysis of the data show that there have no problem for the basis of components: accessibility, attraction and a safety but needs to improve: infrastructure, ability in supporting of the area and participation of the people in the community. From the study of the data, it appears that the most appropriate cultural tourism development strategy for Museum Siam would be a four-way development program. The four aspects of the program are: (1 Encourage participation of the people in the community 2) Develop a marketing tourism 3) Conserve of resource tourism 4) Develop capability support for museum operation, public relations, exhibitions and activities. Museum Siam has been well known as a learning resource.

Keyword: Cultural tourism site, Museum of Siam

มิวเซียมสยาม หรือ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เป็นต้นแบบพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งแรกของประเทศไทย ถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกที่ส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนทุกคนได้คิดและได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของพิพิธภัณฑ์ในสังคม เน้นการสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างจากกรมพิพิธภัณฑ์ จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ให้กับประชาชน มีจุดมุ่งหมายในการแสดงตัวตนของชนในชาติ ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เข้าชมที่อยู่ในวัยเด็กและเยาวชน ได้เรียนรู้รากเหง้าของชาวไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เน้นไปที่กลุ่มชนในเขตเมืองบางกอก หรือที่เรียกในปัจจุบันว่ากรุงเทพมหานคร โดยสิ่งที่จัดแสดงในมิวเซียมสยาม นี้แสดงถึงความเป็นมาของชนชาติไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันผ่านการนำเสนอด้วยสื่อผสมหลายรูปแบบทำให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจผู้เข้าชมได้เป็นอย่างดี รวมถึงการสร้างแนวคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของพิพิธภัณฑ์ในสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างน่าสนใจ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นได้ถูกจำแนกออกเป็นหลายประเภทเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบเฉพาะเจาะจงที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม นั้นมีบทบาทที่สำคัญอย่างมาก และถูกนำมาเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาค้นคว้าของ รูปแบบการท่องเที่ยวโดยครอบคลุมสภาพแวดล้อมใดๆ ก็ตามที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมอันแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้เลือก มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้กรุงเทพมหานคร โดยแสดงความเป็นมาของประเทศไทย แสดงลักษณะความเป็นไทย และวิถีชีวิตของผู้คนในสุวรรณภูมิ เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษานำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีแนวทางในการพัฒนา 6 ประการคือ 1) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว 4) ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ 5) ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (ประกอบศิริ, 2550: 218-221) เพื่อให้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ช่วยให้ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก ด้วยการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์ จำนวน 3 คน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงพิพิธภัณฑ์ จำนวน 12 คน การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร รายงานการวิจัย และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีผู้วิจัยไว้ เพื่อค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แนวคำถามในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามจากกรอบแนวคิดด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านการพิจารณา และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และด้านวัฒนธรรม เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และการจดบันทึก และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลหลายทาง (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตรวจสอบจากแหล่งบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลักจากหลายแหล่งรวมทั้งจากการทบทวนวรรณกรรมนำมาเปรียบเทียบกันเป็นหลักฐาน

นำแปลการสัมภาษณ์ภาคอดการสนทนา จัดเรียงเรียงข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแนวทางของการพรรณนาวิเคราะห์ โดย
มีผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ซึ่งได้
จำแนกปัญหาและอุปสรรคตามแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (6As) ได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้น
ักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงจุดที่น่าสนใจได้ ได้แก่ การคมนาคมขนส่งที่สะดวกและสามารถพนักท่องเที่ยวดูทาง
ไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หากแหล่งท่องเที่ยวใดที่การคมนาคมขนส่งไม่ไปถึงแหล่งท่องเที่ยวนี้มันก็จะลดคุณค่าลง
ตรงกันข้ามแหล่งท่องเที่ยวใดที่การคมนาคมเข้าถึงอย่างสะดวกจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้มากกว่า
(ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2537 : 21-27) ดังนั้น ความสามารถในการเข้าถึงนี้มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง คือ ความเพียงพอต่อ
ความต้องการของนักท่องเที่ยว ความสะดวกสบายในการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่าในการพัฒนามิวเซียมสยามให้
เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยพิจารณาจากที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมด้านความ
เจริญก้าวหน้าทั้งทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรม จึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก มิวเซียมสยามจึงเป็นทางเลือกของ
นักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้อย่างสะดวกและอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว
สำคัญของประเทศ เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เป็นต้น
ทำให้นักท่องเที่ยวที่พักในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงสามารถท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับได้ในวันเดียว ทั้งยังมีความ
สะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางรถยนต์ รถประจำทาง รถไฟและทางน้ำ โดยเฉพาะทางน้ำมีท่าเรือตามริมแม่น้ำ
เจ้าพระยาที่มีบริการท่องเที่ยวทวนน้ำในเส้นทางเขตพระนคร และมีบริการจักรยานฟรีเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยว
เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพิพิธภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยว
ได้รับความสะดวกสบายและได้รับความเพลิดเพลินในการเดินทางท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านค้า
ขายของที่ระลึก การสื่อสาร โทรคมนาคม ข้อมูลทางการท่องเที่ยว โรงแรมและสถานที่พัก ยานพาหนะช่วยในการเดินทาง ห้องน้ำ
และสถานที่พักผ่อน เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ในการพัฒนามิวเซียมสยามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังจำเป็นต้องมี
การปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในมิวเซียมสยาม จากการศึกษาไปสำรวจได้พบสาเหตุของปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการ
ท่องเที่ยวสรุปได้ดังนี้

2.1 การขาดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูล
ของมิวเซียมสยามจากคนรู้จัก หรือเพื่อนแนะนำมาโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวคนไทย ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้รับข้อมูล
จากเอกสารการท่องเที่ยวที่เผยแพร่ในต่างประเทศ และจากการบอกเล่าเช่นกัน ปัจจุบันการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลมิวเซียม
สยามยังไม่กว้างขวาง ไม่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ภายในมิวเซียมสยาม ยังไม่มีป้ายสื่อข้อความ
ชัดเจน รวมถึงเอกสารข้อมูลการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความเป็นมาของประเทศไทยซึ่งถือเป็นจุดดึงดูดใจการท่องเที่ยวที่สำคัญ
ของมิวเซียมสยาม โดยมากนักท่องเที่ยวที่สนใจมาเที่ยวมิวเซียมสยาม โดยเฉพาะชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มุ่ง
หาความรู้และมีประสบการณ์จากการท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์โดยตรง มีความต้องการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องในเชิงประวัติศาสตร์
นอกเหนือจากการได้ศึกษาด้วยตัวเองกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเท่านั้น

2.2 ไม่มีที่จอดรถ ปัญหาที่จอดรถนับเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของมิวเซียมสยามโดยเฉพาะเวลาที่มักจะมี
นักท่องเที่ยวมาทัศนศึกษาดูงานพร้อมกับจะเกิดปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ

2.3 ข้อจำกัดของผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านการต้อนรับและบริการความรู้ เนื่องจากที่มีเยี่ยมชมเป็นแหล่งเรียนรู้
ด้วยตัวเอง จึงเป็นที่นักท่องเที่ยวมากกว่าผู้ช่วยบริการความรู้ ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ผู้ช่วยปฏิบัติงานด้าน
บริการความรู้มีจำนวนน้อยลง จาก 10 คนเหลือเพียง 8 คน ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และขาดการจัดการที่ดี

2.4 ร้านอาหารไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว เพราะมีเพียงร้านเดียวในมิวเซียมสยาม ร้านดังกล่าวมีพื้นที่จำกัดใน
การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และราคาแพง ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เลือกใช้บริการ

3. ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการเดิน
ทางเข้ามาชื่นชม หรือมีประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว (วาลิก สแนค, 2545) ในที่นี้หมายถึง
องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของมิวเซียมสยามที่โดดเด่นและเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นมา
ของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า มิวเซียมสยาม เป็นพิพิธภัณฑ์รูปแบบใหม่สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เข้าชม การจัด
แสดงนิทรรศการเป็นการผสมผสานระหว่างการเล่น และการเรียนรู้ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างใกล้ชิด
กระตุ้นความคิดให้เกิดความสนใจและค้นหาคำตอบเอง ผ่านสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและทดลองได้ ทำ
ให้นักท่องเที่ยวเกิดความเพลิดเพลินในการเข้าชม พร้อมกับเรียนรู้วัฒนธรรม ศึกษาความเป็นไทยไปพร้อมกัน การพัฒนาให้
เหมาะสมกับคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยว
ตัดสินใจมาท่องเที่ยวและกลับมาเที่ยวซ้ำ แต่การสร้างสภาพพอใจและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวต้องไม่มีความสมเหตุสมผลระหว่าง
ความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะกายภาพ สิ่งแวดล้อม ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและขีดความสามารถ
ของพิพิธภัณฑ์

4. ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าในส่วนของพิพิธภัณฑ์จะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อย ส่วนบริเวณภายนอกพิพิธภัณฑ์มีพื้นที่โล่ง ง่ายต่อการมองเห็นจากผู้คนและเคยเป็นที่ตั้งของ
กระทรวงพาณิชย์ และมีสถานีตำรวจนครบาลพระราชวังที่พร้อมให้บริการกับประชาชนตลอดเวลา การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มี
สวัสดิภาพและความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่าจะไปท่องเที่ยวหรือไม่ เพราะมีความสำคัญต่อชีวิต
และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ดังนั้น มิวเซียมสยามต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีมาตรฐานการ
รักษาความปลอดภัย

5. ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากอดีตที่ตั้งของมิวเซียมสยามเคยเป็นที่ตั้งของกระทรวงพาณิชย์ มี
พื้นที่ 3,000 ตารางเมตร ภายในอาคารและบริเวณโดยรอบ จึงทำให้มิวเซียมสยามมีศักยภาพในด้านความสามารถในการรองรับ
นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยพิจารณาได้จากในปัจจุบันพื้นที่โดยรอบมิวเซียมสยามเป็นที่โล่ง
สามารถจัดกิจกรรมตามวันสำคัญทางศาสนา ช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อสืบทอดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมได้และสามารถรองรับ
นักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมได้จำนวนมาก แต่เนื่องจากทางมิวเซียมสยามไม่มีนโยบายในการจัดกิจกรรมในวัน
สำคัญและเทศกาลจึงทำให้พื้นที่ว่างที่สามารถสร้างกิจกรรมทางการตลาดได้กลับสูญเปล่าดังนั้นมิวเซียมสยามจึงต้องมีการ
ดำเนินการวางแผนบริหารจัดการในส่วนของความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่

6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมและ
การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยพิจารณาจากการดำเนินกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์พบว่ามิวเซียมสยามยังไม่ได้ได้รับความ
ร่วมมือจากประชาชนโดยรอบเนื่องจากลักษณะของชุมชนเป็นการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง ผู้คนมีเวลาจำกัด จึงไม่สามารถให้
ความร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์ได้ ส่วนใหญ่พบว่านักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากกว่าชุมชน ดังนั้นทางมิวเซียมสยามควรสร้าง
ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพิพิธภัณฑ์กับชุมชน ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของมิวเซียมสยาม 4 ด้าน คือ

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้ประชาชนร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยรอบ มีส่วนร่วมใน
การส่งเสริมการท่องเที่ยว การดำเนินกิจกรรม และติดตามประเมินผลในการจัดการการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางในการส่งเสริมคือ
การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของ

ชุมชนในการให้บริการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยหน่วยงานกำกับดูแลมาตรฐานสินค้า และบริการ แนวทางการกำหนดราคา แนวทางพัฒนาช่องทางทางการจัดจำหน่าย แนวทางในการจัดการความสามารในการใช้พื้นที่ และแนวทางการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร สภาพแวดล้อมการบริการ และกระบวนการในการให้บริการที่ดี เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในพื้ที่ของตน โดยการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้ที่ของตน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่พื้ที่ของตนจัดขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับผลตอบแทนจากการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ของพื้ที่ตนกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมพื้ที่ตนทำให้เกิดความประทับใจ และนำไปบอกเล่าให้กับผู้ที่ยังไม่เคยมาเที่ยวชมพื้ที่ตน ถือเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และประชาสัมพันธ์พื้ที่ตนไปพร้อม ๆ กัน

3. การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการรักษาทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต เพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เป็นผลสืบเนื่องในการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ยาวนานที่สุด เช่น การให้ความรู้และความสำคัญของโบราณวัตถุ ความเป็นคนของชนชาติไทย เป็นต้น การวางแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงวัฒนธรรม จะเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทั้งระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมโดยรอบทางพื้ที่ตนที่ควรมีนโยบายจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับให้ข้อมูลทรัพยากรที่ทางพื้ที่ตนที่ได้จัดไว้ ความสำคัญของทรัพยากร และขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น

4. การพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาบุคลากร เช่น มีการจัดการในการให้บริการที่จอดรถทั้งนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการและบุคคลทั่วไป โดยการให้บริการที่จอดรถเฉพาะนักท่องเที่ยวเท่านั้น บุคคลภายนอกไม่สามารถนำรถมาจอดได้ในบริเวณมิวเซียมสยาม การเพิ่มจำนวนผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านการต้อนรับและบริการความรู้ให้เหมาะสมกับจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และการเพิ่มร้านอาหารให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ควรเป็นร้านอาหารไทยที่มีราคาเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

สรุปและอภิปรายผล

พื้ที่ตนที่การเรียนรู้ มิวเซียมสยาม ได้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้ความรู้สู่สาธารณชน เพื่อก่อให้เกิดสติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้างสำนึกและเข้าใจผู้คน บ้านเมืองและท้องถิ่นของตน ตลอดจนเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาค แต่เนื่องจากพื้ที่ตนเปิดบริการมาเพียง 2 ปี จึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวน้อย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งขาดการศึกษาศักยภาพ เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หากปล่อยให้โอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแหล่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว วิจัยครั้งนี้จึงเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอีกแง่มุมหนึ่ง เพื่อเสนอทางเลือกเพิ่มขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบพื้ที่ตนที่ทันสมัยเหมาะกับยุคสมัยและสังคมในปัจจุบัน ที่อาจนำผลของ

การศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหรือบริหารจัดการมิวเซียมสยามนี้ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวพื้ที่ตนให้ได้มากยิ่งขึ้น

ผลจากการศึกษาพบว่าศักยภาพของพื้ที่ตนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตัวเอง ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและนำตัวเองเข้าไปอยู่ในยุคสมัยก่อนจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นจุดเด่นที่นำมาใช้เป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี หากพื้ที่ตนมีศักยภาพค่อนข้างด้อยในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์ให้บริการแก่ใจและพัฒนาปรับปรุงโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแล้วมิวเซียมสยามแห่งนี้จะเป็นพื้ที่ตนที่มีคุณภาพ มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า พื้ที่ตนมิวเซียมสยามมีร้านอาหารภายในพื้ที่ตนเพียงร้านเดียว และมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัดในการให้บริการ ควรมีการขยายหรือเพิ่มเติมร้านค้าภายในมิวเซียมสยาม เพื่อเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมพื้ที่ตน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษพบว่าพื้ที่ตนที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตัวเอง ดังนั้น พื้ที่ตนที่ควรสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่มาเข้าเยี่ยมชม เพื่อการเตรียมตัว รวมทั้งควรพัฒนาเครื่องมือสื่อสาร และสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองภายในพื้ที่ตนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งศึกษาเวลาในการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าชมให้มากที่สุด

2. ในการดำเนินการบริหารจัดการพื้ที่ตนมิวเซียมสยาม มีการดำเนินการบริหารโดยองค์การมหาชน พบปัญหาสำคัญในการบริหารจัดการคือเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหาในการบริการอำนวยความสะดวก การให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวภายในพื้ที่ตนมิวเซียมสยาม ควรมีการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมพื้ที่ตน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์พื้ที่ตนมิวเซียมสยามว่าเป็นอย่างไร มีรูปแบบการดำเนินการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคใด

2.ควรมีการศึกษารูปแบบการดำเนินการจัดกิจกรรม Muse Mobile พื้ที่ตนที่ติดล้อ ว่ามีการดำเนินการอย่างไร ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมเป็นอย่างไร

บรรณานุกรม

- ชยากรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2537) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกอบศิริ ภักดิ์พิณิจ. (2550). **ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.**
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วาลิกา แสนคำ. (2545). **การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.